

A.N. Groenewegen

PR No. 19-83

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE
GROENTETEELT IN DE OPEN GROND
IN NEDERLAND OVER 1983
(OOGST 1983/84)**

Juni 1985

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT IN DE OPEN GROND IN NEDERLAND OVER 1983 (OOGST 1983/84)

Groenewegen A.N.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1985

45 p., 15 tab.

Deze publikatie geeft informatie over de bedrijfsresultaten, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie van de bedrijven met groenteteelt in de open grond in Nederland. De bedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 16.220,-, dat is 7% van de kosten (in 1982 -25% van de kosten).

Het totaalinkomen bedroeg f 77.950,- per ondernemer. De gezinsbestedingen waren f 55.620,- (inclusief f 13.830,- aan persoonlijke belastingen en premies). De besparing bedroeg derhalve f 22.330,- per ondernemer.

Per bedrijf kwam f 67.130,- aan eigen middelen ter beschikking (in 1982 f 13.400,-). Het vreemd vermogen nam toe met f 13.000,-, zodat totaal f 80.130,- aan middelen ter beschikking kwam. Op leningen o/g werd f 13.180,- afgelost en de bruto-investeringen minus WIR-premie bedroegen f 24.450,-.

In het rapport zijn de cijfers gegroepeerd naar: intensiteit van de teelten en financiële positie.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Groenteteelt in de open grond/
Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 De methode	7
1.3.1 Algemeen	7
1.3.2 De bescheiden	7
1.3.3 De berekende kosten en opbrengsten	7
1.3.4 De balans	8
1.3.5 De gebruikte begrippen	9
1.4 De groepering van de bedrijven	9
2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	11
2.1 Het grondgebruik	11
2.2 De arbeidsbezetting	11
2.3 De oppervlakte, de kwantitatieve en de geld- opbrengsten alsmede de gemiddelde prijs per kg of per stuk van de belangrijkste gewassen	11
2.4 De bedrijfsresultaten	11
2.4.1 Per bedrijf	11
2.4.2 Per ha betaalde oppervlakte	13
2.5 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)	13
2.6 Vergelijking met het voorafgaande boekjaar	15
2.7 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	15
2.8 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het in- komen en de besparing	17
3. DE FINANCIERING	18
3.1 De herkomst van de middelen	18
3.2 De besteding van de middelen	18
3.3 De balans	19
3.3.1 Activa	19
3.3.2 Passiva	19
3.4 De toename van het eigen vermogen van 31 december 1982 tot 31 december 1983	20
3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1983	21
3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	21
3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad mate- rialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	21
3.8 Bedrijven met een relatief zeer gunstige, gunstige of matige financiële positie	22

INHOUD (vervolg)

Blz.

BIJLAGEN

1.	Grondgebruik over 1983	29
2.	Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1983	30
3.	Bedrijfsresultaten over 1983	31
4.	Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (rentabiliteit)	32
5.	Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1983	33
6.	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	34
7.	Spreiding van de besparing	35
8.	Herkomst van de middelen	36
9.	Besteding van de middelen	37
10.	Balans per 31 december 1983	38
11.	Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1983 en de vermogensvergelijking	39
12.	Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1983	40
13.	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	41
14.	Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	42
15.	Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1980 t/m 1983	43
16.	Herkomst en besteding van de middelen en de balansen per 31 december over de jaren 1980 t/m 1983	44

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek naar rentabiliteit en financiering in de tuinbouw is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloementeelt onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. boomkwekerij;
8. bloembollenteelt.

Van de onder 1 t/m 5 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het desbetreffende boekjaar of afzetseizoen worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het "Landbouw-Economisch Bericht". Deze publikatie verschijnt een half jaar na afsluitdatum van het boekjaar. De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter en zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De steekproeven ten behoeve van dit onderzoek worden eenmaal in de vijf jaar vernieuwd en tussentijds bijgesteld. De steekproef van de groenteteelt in de open grond in Nederland dateert van het boekjaar 1980 en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1978. De populatie, waaruit de steekproef is samengesteld heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 en meer sbe;
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op de groenteteelt in de open grond.

Aan deze criteria voldeden 1.707 bedrijven met een oppervlakte groenten van 12.170 ha (inclusief zaauien).

De bedrijven zijn met drie verschillende steekproefpercentages in de steekproef vertegenwoordigd, te weten:

- a. 2,5% voor bedrijven met 70 - 110 sbe;
- b. 5,0% voor bedrijven met 110 - 250 sbe;
- c. 9,9% voor bedrijven met 250 sbe en meer.

Hieruit blijkt dat de "grote" bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleine" bedrijven 1). Bij de vaststelling van voornoemde steekproefpercentages is er rekening mee gehouden dat bij de werving niet alle bedrijven geschikt zouden zijn. Vanuit de Landbouwtelling zijn niet alle kenmerken van het bedrijf af te lezen, waardoor een aantal bedrijven ondanks voorselectie niet in het onderzoek kon worden betrokken. Als ongeschikte bedrijven voor het onderzoek werden aangemerkt:

- a. te kleine bedrijven;
- b. bedrijven zijn verkocht en toegevoegd aan bestaande bedrijven;
- c. bedrijven met te veel handel;
- d. die gemengd waren met andere takken van bedrijf of beroep;
- e. bedrijven die worden onteigend.

Deze ongeschiktheid voor het onderzoek, kon pas bij de werving van de bedrijven worden vastgesteld.

Uiteindelijk konden in het boekjaar 1983 58 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze bedrijven vertegenwoordigen een populatie van 1.333 bedrijven met een oppervlakte aan opengrondsgroente van 10.240 ha 2).

De landelijke oppervlakte met opengrondsgroente (incl. zaaiuien) bedroeg in 1983 59.144 ha. Doordat op veel bedrijven met groenteteelt in de open grond ook andere takken van bedrijf voorkomen (o.a. landbouw en/of veeteelt), wordt met deze steekproef slechts 17% van de landelijke oppervlakte opengrondsgroente (incl. zaaiuien) gerepresenteerd.

- 1) Op eerstgenoemde bedrijven is de bijdrage aan de totale productie veel groter dan van laatstgenoemde bedrijven. Ervan uitgaande dat slechts een beperkt aantal bedrijven per tak van tuinbouw in het onderzoek kan worden opgenomen, wordt door deze werkwijze de betrouwbaarheid van de cijfers verhoogd. Rekenkundig zijn de verschillen in de steekproefpercentages geëlimineerd door voor elk steekproefpercentage een wegingsfactor vast te stellen. De wegingsfactor is gelijk aan 100 gedeeld door het steekproefpercentage.
- 2) De populatie waarop de steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie "Interne Nota No. 254".

1.3 De methode

1.3.1 Algemeen

Voor alle deelnemende bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld, dit betekent dat de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd en toegevoegd aan de kosten. Eveneens zijn onder de kosten opgenomen de - op bedrijfseconomische basis - berekende afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen en de rente over het geïnvesteerde vermogen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn niet te vergelijken met de inkomens en vermogens die op basis van de fiscale wetgeving worden vastgesteld. Bij de vaststelling van de nieuwwaarde van de duurzame slijtende produktiemiddelen is rekening gehouden met de aanspraak 1) op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie. Dit geldt ook voor de berekende aanwas, de afschrijving en de rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

21% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de duurzame slijtende produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.3.2 De bescheiden

De betaalde kosten en de ontvangen opbrengsten zijn voor een groot deel ontleend aan de kas- en bankbescheiden, de loonstaten en de rekeningen van toeleveringsbedrijven of anderen die diensten hebben verleend. Dit geldt eveneens voor investeringen in duurzame produktiemiddelen, het aantrekken of aflossen van vreemd vermogen, het ontvangen van subsidies, enz. Bij de veilingen werden informaties verkregen over de bruto-veilingomzetten, de veilingkosten en voor zover mogelijk ook een specificatie van de aangevoerde produkten zowel in geld als in kwantiteiten.

1.3.3 De berekende kosten en opbrengsten

De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.

- 1) Onder aanspraak op WIR-premie is verstaan de basispremie en de gemiddelde kleinschaligheidstoeslag. Deze bedroeg in 1983 voor gebouwen, glasopstanden en vaste installaties 18½% en voor de overige duurzame slijtende produktiemiddelen 17½%.

De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 7,50% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover respectievelijk 2,50% en 9,00% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de waarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.

De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversdeel in de sociale lasten) gewaardeerd.

De kosten van plantopstanden zijn in het jaar van aanplant onder de kosten opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening: "aanwas vaste plantopstanden". Dit bedrag wordt verdeeld over de produktieve periode van de plantopstand. De bedragen per jaar zijn onder de kosten opgenomen op de rekening: "afschrijving vaste plantopstand". Bij de vaststelling van deze normen is rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie op de zogenaamde "insteekkosten". Het verschil tussen de waarde van de veldinventaris aan het einde t.o.v. het begin van het boekjaar is onder de opbrengsten op de rekening "mutatie veldinventaris" opgenomen.

Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

1.3.4 De balans

De grond is gewaardeerd op f 31.000,- tot f 50.000,- per hectare.

De duurzame slijtende produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.

De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de herbouwwaarde.

Voor de waardering van de plantopstand is gebruik gemaakt van stichtingskostenberekeningen van het LEI.

In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen.

Met de vordering van WIR-premie is rekening gehouden.

Het totale vreemde vermogen is onderscheiden in: vreemd vermogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting.

- 1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.

1.3.5 De gebruikte begrippen

Ondernemersoverschot in procenten van de kosten

Het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1983 ontvangen rentesubsidie.
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen vermindert met de investeringssubsidie, erfenissen en/of schenkingen, koerswinsten of -verliezen op effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen, e.d.
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen vermindert met de besparing.

1.4 De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 58 bedrijven 1) met overwegend groenteteelt in de open grond opgenomen. De bedrijven

1) 60% e.m. van de totale sbe aan groenteteelt in de open grond.

zijn - op basis van het aantal sbe per ha betaalde oppervlakte - onderscheiden naar mate waarin respectievelijk "extensievere" en "intensievere" teelten voorkomen.

De 58 bedrijven zijn ook naar hun financiële positie onderscheiden in de tabellen 3.3 tot en met 3.8.

Tabel 1.1 Aantal bedrijven in steekproef en populatie, indeling naar sbe per ha en financiële positie

	Aantal bedrijven:	
	steekproef	populatie
Indeling naar sbe per ha		
1. Bedrijven met minder dan 22 sbe per ha (extensief)	29	721
2. Bedrijven met meer dan 22 sbe per ha (intensief)	29	612
3. Alle bedrijven	58	1333
Indeling naar financiële positie		
4. Bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie	22	496
5. Bedrijven met een relatief gunstige financiële positie	16	415
6. Bedrijven met een relatief matige financiële positie	20	422
	58	1333

In de bijlagen 15 en 16 zijn de gegevens opgenomen van alle deelnemende bedrijven met groenteteelt in de open grond in de jaren 1980 tot en met 1983.

2. De bedrijfsuitkomsten

2.1 Het grondgebruik

In bijlage 1 zijn de oppervlakten opgenomen van alle produkten die in 1983 zijn geteeld. Aangezien meerdere produkten per jaar op een zelfde oppervlakte kunnen worden geteeld, is bovendien de grootte van de daarvoor in gebruik zijnde oppervlakte grond vermeld.

De opengrondsgroentebedrijven in onderzoek hadden gemiddeld 678 are beteeld met groente, op deze oppervlakte kwam - door de meerdere teelten per jaar - 792 are met afzonderlijke groentegewassen voor.

2.2 De arbeidsbezetting

De arbeidsbezetting was gemiddeld 2,97 manjaar per bedrijf (bijlage 2). Het aandeel van de ondernemer en gezinsleden in deze gemiddelde bezetting was 2,00 manjaar, dat is 67% van de totale arbeidsbezetting. 1 manjaar arbeid is overeenkomstig de CAO bepaald op 1840 uur.

Op de extensieve bedrijven bedroeg de arbeidsbezetting 0,21 manjaar per ha beteelde oppervlakte, op de intensieve bedrijven was dat 0,45 manjaar.

2.3 De oppervlakte, de kwantitatieve en de geldopbrengsten alsmede de gemiddelde prijs per kilo of per stuk van de belangrijkste gewassen

Van 55 bedrijven konden de kwantitatieve en geldopbrengsten van de gewassen worden verzameld. (Zie tabel 2.1). De oppervlakte groente en vroege aardappelen op deze 55 bedrijven bedroeg gemiddeld 767 are. Onder de geldopbrengsten zijn ook die van groentegewassen onder glas begrepen.

De sluitkool, spruiten, bloemkool, aardbeien en sla waren - wat hun geldopbrengsten betreft - voor 57% bepalend voor de totale opbrengsten van groentegewassen.

2.4 De bedrijfsresultaten

2.4.1 Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten; in tabel 2.2 zijn de bedrijfsresultaten samengevat.

De bedrijven hadden in 1983 een negatief resultaat van f 16,210,- gemiddeld per bedrijf, dat is 7% van de kosten (in 1982 -25%). Voor bedrijven met meer extensievere teelten (minder dan 22 sbe gemiddeld per ha) werd een gemiddeld negatief onderne-

Tabel 2.1 De kwantitatieve en geldopbrengsten en de gemiddelde prijs per kilo of per stuk van de belangrijkste gewassen (gemiddelden van 55 bedrijven)

	Opbrengst per bedrijf		Gem. prijs per kg (st.) 1)
	in kg (st.)	in gulden (%)	
Rode kool	12.159	8.295 (4)	68
Witte kool	42.131	27.544 (15)	65
Overige sluitkool	7.097	3.031 (2)	43
Spruiten	13.625	15.015 (8)	110
Bloemkool (st)	17.543	22.250 (12)	127
Poot en/of zaaiuien	8.295	4.397 (2)	53
Prei	12.155	10.342 (5)	85
Augurken	8.702	5.018 (3)	58
Peen	19.547	5.729 (3)	29
Asperges	1.252	7.038 (4)	562
Witlof	2.837	6.421 (3)	226
Aardbeien	5.111	15.416 (8)	302
Sla (st)	49.217	14.978 (8)	30
Bonen	4.519	5.170 (3)	114
Rabarber	4.321	3.060 (2)	71
Vroege aardappelen	5.261	2.833 (2)	54
Pootaardappelen	18.390	13.675 (7)	74
Overige groenten	P.M.	16.358 (9)	P.M.
	P.M.	186.570 (100)	P.M.

1) Exclusief omzetbelasting.

mersoverschot berekend van f 9.590,- en voor de bedrijven met intensievere teelten (meer dan 22 sbe gemiddeld per ha) een tekort van f 24.020,-, dat is respectievelijk -5% en -9% van de kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 48.540,- (in 1982 f 15.090,-. Voor bedrijven met extensievere teelten was de arbeidsopbrengst per ondernemer f 52.180,- en voor bedrijven met intensievere teelten f 44.400,-.

Bij de berekening van o.a. de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het bijvoorbeeld voorkomen dat extreme uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde ar-

beidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" x) van de ondernemers gegeven.

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten (gem. per bedrijf) in gulden

	Alle bedrij- ven	<u>Extensief</u> minder dan 22 sbe	<u>Intensief</u> meer dan 22 sbe
Aantal bedrijven	58	29	29
Opbrengsten	222.470	192.750	257.460
Kosten	<u>238.680</u>	<u>202.340</u>	<u>281.480</u>
Ondernemersoverschot	-16.210	- 9.590	-24.020
Idem in % van de kosten	-7%	-5%	-9%
Arbeidsopbrengst van de ondernemer:			
per ondernemer	48.540	52.180	44.400
mediaan	46.340	46.530	46.390

2.4.2 Per ha betaalde oppervlakte

In tabel 2.3 zijn de bedrijfsresultaten per ha betaalde oppervlakte opgenomen.

De grote verschillen tussen bedrijven met intensievere en extensievere teelten komen vooral duidelijk tot uitdrukking bij de arbeidsbezetting, en bij de kosten en opbrengsten.

2.5 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)

De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is opgenomen in bijlage 4.

Van het totaal aantal bedrijven was 31% winstgevend (in 1982 3%), 43% had een negatief resultaat van 0 - 20%, 19% een tekort van 20 - 40% en 7% van 40% en meer van de kosten. De voornoemde 31% winstgevende bedrijven namen 42% van de totale produktiewaarde voor hun rekening. (Zie tabel 2.4).

x) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten: 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.3 De bedrijfsresultaten over 1983 in glds. per ha betaalde oppervlakte

	Alle bedrij- ven	Extensief minder dan 22 sbe per ha	Intensief meer dan 22 sbe per ha
Aantal bedrijven	58	29	29
Beteelde oppervl. (are)	946	1020	858
Arbeidsbezetting (manj.)	0,31	0,21	0,45
Geïnvesteed verm. per 1-1-1983	62.000	59.000	66.000
Opbrengsten:			
tuinbouwprodukten	20.840	16.420	27.030
landbouw en veeteelt	1.130	1.640	430
overige opbrengsten	1.550	840	2.550
Totale opbrengsten	23.520	18.900	30.010
Kosten:			
afschrijvingen	2.920	2.040	4.150
rente	2.270	1.900	2.800
huur en pacht	600	610	580
arbeid	11.540	8.930	15.210
afleveringskosten	1.570	1.020	2.350
materialen	3.070	2.310	4.130
overige kosten	3.260	3.030	3.590
Totale kosten	25.230	19.840	32.810
Ondernemersoverschot	-1.710	- 940	-2.800

Tabel 2.4 Het aandeel van de winstgevende bedrijven in de totale produktiewaarde

	Alle bedrij- ven	Extensief minder dan 22 sbe	Intensief meer dan 22 sbe
Aantal bedrijven	58	29	29
Aantal bedrijven in %	100	54	46
Produktiewaarde in %	100	47	53
Percentage winstgevende bedr.	31	31	30
Percentage produktiewaarde van de winstgevende bedrijven	42	46	39

N.B. In deze tabel is voor iedere groep aangegeven welk deel van de totale produktiewaarde van de groep wordt geleverd door de winstgevende bedrijven.

2.6 Vergelijking met het voorafgaande boekjaar

In tabel 2.5 zijn de uitkomsten over 1983 vergeleken met die over 1982. De vergelijking heeft betrekking op 58 bedrijven die in beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen. De kosten namen toe met 8,3%. Doordat de opbrengsten toenamen met 34,6%, steeg de rentabiliteit met 18 punten van -25% tot -7%.

2.7 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van de arbeidsopbrengst, het inkomen, de gezinsbesteding en besparing gemiddeld per ondernemer, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 48.540,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld f 58.580,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 68.210,- becijferd.

Het inkomen buiten het bedrijf - gemiddeld f 9.740,- per ondernemer - is in bijlage 5 gespecificeerd opgenomen. Hieruit blijkt dat de huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de boekwaarde van de woning, een belangrijk bestanddeel is van het inkomen buiten het bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 77.950,- per ondernemer. Voor de extensievere bedrijven bedroeg het totaalinkomen f 76.270,- gemiddeld per ondernemer en voor de intensievere bedrijven f 79.860,-.

De gezinsbesteding lag gemiddeld op een niveau van f 55.620,- per ondernemer. Voornoemde f 55.620,- kan worden gesplitst in premie volksverzekeringen f 8.100,-, premies vrijwillige verzekeringen f 4.920,-, persoonlijke belastingen f 5.730,- x), betaald loon gezinsleden f 1.160,- en de overige gezinsbestedingen f 35.710,-. De besparing bedroeg derhalve f 22.330,- gemiddeld per ondernemer.

Ter vergelijking zijn in tabel 2.6 de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing over 1983 van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen.

x) Hieronder zijn opgenomen de betaalde minus ontvangen persoonlijke belastingen in 1983, er is geen rekening gehouden met de nog te betalen belastingen per 31 december 1983.

Tabel 2.5 Bedrijfsresultaten 1983 in vergelijking met die van 1982

	1982	1983	stijging 1983 t.o.v. 1982	Hoeveelheids- mutaties	Prijsmuta- ties
Aantal bedrijven	58	58			
Aantal bedrijven die door de steekproef zijn vertegenwoordigd	1330	1330			
Groente en vroege aardappelen (are)	768	768			
Overige tuinbouw in de open grond	21	13			
Akkerbouw en grasland	161	160			
Arbeidsbezetting (manjaren)	2,81	2,97			
Kosten					
Arbeid	101.650	109.170	7,4%	+ 3,9%	+ 3,4%
Rente 1)	21.950	21.520	- 2,0%	+ 1,4%	- 3,3%
Afschrijving	24.810	27.600	11,2%	+ 8,9%	+ 2,1%
Zaad-, plant- en pootgoed	11.730	14.590	24,4%		
Overige materialen	14.240	14,450	1,5%		
Afleveringskosten	12.910	14.900	15,4%		
Overige kosten	33.140	36.450	10,0%		
Totale kosten	220.430	238.680	8,3%		
Opbrengsten					
Groente en vroege aardappelen	139.700	190.460	36,3%	- 3,6%	+41,4%
Overige tuinbouwprodukten	6.390	6.640	3,9%		
Aanwas vaste plantopstand	6.050	8.670	43,3%		
Landbouw en veeteelt	8.400	10.740	27,9%		
Overige opbrengsten	4.710	5.950	26,3%		
Totale opbrengsten	165.250	222.460	34,6%		
Ondernemersoverschot	-55.180	-16.220			
Idem in % van de kosten	- 25	- 7			

1) Voor het boekjaar 1983 zijn de volgende rentetarieven gebruikt:
 2½% voor de grond (in 1982: 2½%); 7½% voor de duurzame slijtende produktiemiddelen (in 1982: 8%);
 9% voor de normale behoefte aan vlottende middelen (in 1982: 10½%).

Tabel 2.6 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing (gemiddeld per ondernemer)

Takken van tuinbouw in Nederland	Aantal bedrijven	Aantal ondernemers per bedrijf	Totaal inkommen	Gezinsbesteding	Besparing
Groenteteelt onderglas	96	1,25	69.920	72.370	- 2.450
Snijbloemeteelt onderglas	105	1,38	85.100	68.600	16.500
Potplantenteelt onderglas	50	1,49	63.860	63.430	430
Boomkwekerij 1)	57	1,15	85.040	62.490	22.550
Champignonteelt	32	1,15	51.160	85.170	-34.010
Fruitteelt	51	1,36	104.340	65.300	39.040
Groenteteelt open grond	58	1,30	77.950	55.620	22.330

1) Voor de boomkwekerij is het boekjaar vastgesteld van 1 mei 1983 tot en met 30 april 1984.

2.8 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

Uit bijlage 6 blijkt dat 89% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; van 72% van de ondernemers was de arbeidsopbrengst meer dan f 30.000,-, van 34% meer dan f 60.000,-. Bij de ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (11%) was het bedrijfsverlies groter dan het gecalculeerde loon van de ondernemer.

Het totaalinkomen bedroeg gemiddeld f 77.950,-. 91% van de ondernemers had een totaalinkomen hoger dan f 30.000,-, 63% hoger dan f 60.000,- en 41% hoger dan f 90.000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 75% van de ondernemers heeft gespaard. 64% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,- en 35% groter dan f 30.000,-.

3. De financiering

3.1 De herkomst van de middelen

Zoals eerder vermeld waren de besparingen in 1983 voor de opengrondsgroentebedrijven positief, te weten f 29.040,- per bedrijf.

De afschrijvingen op duurzame slijtende produktiemiddelen en de plantopstand bedroegen f 27.600,-, daardoor kwamen de afschrijvingen en de besparingen in 1983 uit op f 56.640,- (in 1982 f 9.360,-). De overige vermogensmutaties o.a. erfenissen en schenkingen, boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen, vermogenssubsidies waren per saldo f 10.490,-. In 1983 kwam aan eigen middelen beschikbaar - de som van de afschrijvingen, de besparingen en de overige vermogensmutaties - f 67.130,- (in 1982 f 13.400,-).

Het vreemde vermogen nam toe met f 13.000,- waarvan f 11.780,- door nieuwe leningen o/g op lange termijn - zodat totaal f 80.130,- aan middelen ter beschikking kwam (zie bijlage 8).

Doordat de aflossingen op leningen o/g m.i.v. het boekjaar 1983 onder de "besteding van middelen" zijn opgenomen, is het totale bedrag van beschikbaar gekomen middelen niet vergelijkbaar met die van voorafgaande boekjaren.

3.2 De besteding van de middelen

Van de beschikbaar gekomen middelen werd in 1983 gemiddeld f 13.180,- afgelost op het vreemde vermogen op lange termijn (exclusief de kredieten van banken) dat is 9% van de stand per 1 januari 1983. (Zie bijlage 9).

Per bedrijf werd in 1983 f 24.450,- 1) in duurzame produktiemiddelen (incl. plantopstanden) geïnvesteerd. Er zijn bedrijven (6%) die niet hebben geïnvesteerd en bedrijven (20%) die voor f 50.000,- en meer hebben geïnvesteerd. Laatstgenoemde bedrijven namen 65% van de totale investeringen van de onderzochte bedrijven voor hun rekening. (Zie tabel 3.1). De overige produktiemiddelen (veldinventaris, materialen en vooruitbetaalde kosten) namen toe met f 2.610,-. De netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 2.500,- te weten:

a. netto-investeringen in woningen	f 1.100,-
b. deelname veiling e.d.	" 130,-
c. leningen u/g	- " 70,-
d. overige beleggingen	" 1.340,-
	<hr/>
	f 2.500,-
	=====

1) Dit is na aftrek van de aanspraak op WIR-basispremie en de KST zijnde f 4.060,-.

De liquiditeiten (voorraad produkt, vorderingen, effecten en geldmiddelen) namen toe met f 37.390,- (in 1982 een afname van f 14.320,-).

Tabel 3.1 Spreiding van de bruto-investeringen in duurz. produktiemidd. (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

Investeringsklasse	Bruto-investering	Netto-investering ¹⁾
Niet geïnvesteerd 2)	6	65
f 1,- - f 10.000,-	41	12
f 10.000,- - f 20.000,-	12	7
f 20.000,- - f 30.000,-	7	3
f 30.000,- - f 40.000,-	9	10
f 40.000,- - f 50.000,-	5	1
f 50.000,- en meer	20	2
Totaal	100	100

1) Als netto-investering is beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving.

2) Nul of negatief.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de opengrondsgroentebedrijven werden per 31 december 1983 becijferd op f 719.620,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 371.790,- (52%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 11.220,- (1%) op overige produktiemiddelen en f 180.540,- (25%) op overige bezittingen (w.o. de woningen voor f 167.590,-). De resterende f 156.070,- (22%) had betrekking op de liquiditeiten.

3.3.2 Passiva

Het vreemde vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemde vermogen bedroeg per 31 december 1983 f 173.530,-; dat is 24% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 71% door de Rabobank verstrekt.

In tabel 3.2 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen) van opengrondsgroentebedrijven vergeleken met die van andere takken van tuinbouw.

Tabel 3.2 Het totale vermogen en het vreemde vermogen (gemiddeld per bedrijf) in procenten van het totale vermogen per 31 december 1983

Takken van tuinbouw in Nederland	Totaal- vermogen	Vreemd vermogen in % van het totale vermogen
Groenteteelt onder glas	856.900	45
Snijbloementeelt onder glas	1.020.020	47
Potplantenteelt onder glas	1.079.990	57
Boomkwekerij 1)	738.920	19
Groenteteelt open grond	719.620	24
Bloembollenteelt 2)	1.491.760	28
Fruitteelt	1.071.440	20
Champignonteelt	719.270	47

1) Cijfers 30-4-1984.

2) Cijfers 31-12-1982.

3.4 De toename van het eigen vermogen van 31 december 1982 tot 31 december 1983

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 497.510,- per 31 december 1982 tot f 546.090,- per 31 december 1983 als gevolg van:

a. correcties op de balans per 31 december 1982	- f 2.280,-
b. toe- en uittreding van firmanten	- " 7.530,-
c. herwaardering a.g.v. prijswijziging	" 18.860,-
d. besparing	f 29.040,-
e. overige mutaties x)	" 10.490,-
f. mutaties in het eigen vermogen	<u>" 39.530,-</u>
Totaal	<u>f 48.580,-</u>

De herwaardering a.g.v. prijswijziging per 1-1-1983 ontstaan op:

- grond	+ f 22.140,-
- duurzame slijtende produktiemiddelen	+ " 2.370,-
- woningen	- " 5.650,-
Totaal	<u>+ f 18.860,-</u>

x) Specificatie in bijlage 8.

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1982	74,1%	
1 januari 1983	74,5%	(na correcties en herwaardering)
31 december 1983	75,9%	

De solvabiliteit per 31 december 1983 was 1,8% hoger t.o.v. 31 december 1982. Deze 1,8% is de som van:

a. herwaardering a.g.v. prijsstijging en e.d.	+ 0,4%
b. mutaties in het eigen vermogen	+ 1,4%
	<u>+ 1,8%</u>
	=====

Voor de onderscheiden groepen van bedrijven zijn de mutaties in het eigen vermogen in bijlage II gespecificeerd.

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1983

De spreiding van de solvabiliteit is opgenomen in bijlage 12. Voor het gemiddelde bedrijf met opengrondsgroente bedroeg de solvabiliteit 76% per 31 december 1983. Van de bedrijven had 65% een hogere solvabiliteit dan 70% en 32% van de bedrijven hoger dan 90%.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde bedrijf was dit saldo f 154.750,-, dat is 65% van de kosten (in 1982 51%). Voor de bedrijven met extensieve teelten was dit saldo f 163.890,-, voor die met intensieve teelten f 144.060,- per bedrijf, dat is respectievelijk 81% en 51% van de kosten.

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. De spreiding van dit kengetal varieert van 0% tot 214%. Van de bedrijven had 68% een hoger saldo dan 30% van de jaarkosten en 40% van de bedrijven hoger dan 70% van de jaarkosten. Het percentage bedrijven met een saldo van meer dan 70% van de jaarkosten bedroeg voor de bedrijven met extensievere en intensievere teelten respectievelijk 49 en 29.

3.8 Bedrijven met een relatief zeer gunstige, gunstige of matige financiële positie

Ter onderscheiding van de bedrijven naar hun financiële positie zijn de 58 bedrijven op basis van twee kengetallen ingedeeld, te weten: de solvabiliteit per 31 december 1983 en de besparing in procenten van de kosten. Op grond van deze kengetallen zijn arbitrair enkele scheidingslijnen getrokken, zodat 3 groepen bedrijven konden worden onderscheiden.

Tabel 3.3 Aantal bedrijven naar klasse van solvabiliteit en naar besparing in procenten van de kosten

Solvabiliteit per 31-12-1983	Besparing in % v.d. kosten (gem. van 1982 en 1983)					
	negatief			positief		
	21 e.m.	20-10	10-0	0-10	10-20	20 e.m.
0 - 10	-	-	-	-	-	-
10 - 20	-	1	1	-	-	-
20 - 30	-	1	1	-	-	-
30 - 40	-	1	-	1	-	-
40 - 50	-	1	1	1	-	1
50 - 60	1	1	1	3	-	-
60 - 70	1	2	1	3	2	-
70 - 80	-	1	2	3	3	1
80 - 90	-	1	3	-	2	-
90 - 100	-	1	4	6	6	-

Dit heeft tot de volgende onderscheidingen geleid:

- bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie, 22 bedrijven (37%);
- bedrijven met een relatief gunstige financiële positie, 16 bedrijven (31%);
- bedrijven met een relatief matige financiële positie, 20 bedrijven (32%).

In tabel 3.4 zijn de gemiddelde balansen van de drie onderscheiden groepen van bedrijven weergegeven. De verschillen tussen de groepen zijn groot. Dit komt o.a. tot uitdrukking in de omvang van de liquide middelen alsook in de mate waarin de bedrijven met vreemd vermogen zijn gefinancierd.

De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hebben gemiddeld per bedrijf een besparing van f 47.350,-, op de bedrijven met een "matige" financiële positie werd een besparing berekend van f 11.890,- (zie tabel 3.5).

Eerstgenoemde bedrijven hebben gemiddeld een afschrijving van f 31.060,-. Laatstgenoemde bedrijven van f 26.150,-. Het beschikbare bedrag aan eigen middelen - de som van de besparingen, de afschrijvingen en de overige mutaties in het eigen vermogen - bedroegen voor de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële

Tabel 3.4 Balans per 31 december 1983 (gemiddeld per bedrijf)

		Financiële positie			
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig		
Aantal bedrijven	22	16	20		
Aantal bedrijven in %	37	31	32		
Leeftijd ondernemer	44	42	40		
Aantal sbe gemidd. per bedr.	240	191	210		
Activa	x 1000 gld.	%	x 1000 gld.	%	
Grond (in exploitatie)	225,9	27	221,6	29	
Duurz. slijtende prod.midd.	182,1	22	164,2	22	
Overige produktiemiddelen	12,4	1	12,9	2	
Liquiditeiten	220,0	26	160,6	21	
Deelnemingen en beleggingen	199,5	24	201,2	26	
Totaal	839,9	100	760,5	100	
Passiva					
Vreemd verm. op lange term.	59,8	7	174,7	23	
Vreemd verm. op korte term.	9,8	1	11,6	1	
Totaal vreemd vermogen	69,6	8	186,3	24	
Eigen vermogen	770,3	92	574,2	76	
Totaal	839,9	100	760,5	100	
Procentuele verdeling v.d. bedr.	%	%	%	%	
Bedr. met minder dan 22 sbe p.ha (100%)	32	30	38		
Bedr. met meer dan 22 sbe p.ha (100%)	44	32	24		
Alle bedrijven	37	31	32		
			x 1000 gld.	%	
			538,0	100	
			266,6	50	
			16,7	3	
			283,3	53	
			254,7	47	
			538,0	100	

Tabel 3.5 Herkomst en besteding van middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig
Aantal bedrijven	22	16	20
Herkomst van middelen:			
afschrijvingen	31.060	24.920	26.150
besparingen	47.350	24.600	11.890
Totaal van afschrijvingen + besparingen	78.410	49.520	38.040
Overige mutaties in het eigen vermogen	18.860	7.560	3.540
Totaal van eigen middelen	97.270	57.080	41.580
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	2.380	10.990	23.610
Overige mutaties in het vreemde vermogen	-5.210	6.030	4.030
Totaal van beschikbare middelen	94.440	74.100	69.220
Besteding van middelen:			
aflossingen op leningen o/g	15.670	11.070	12.320
bruto-invest. voor aftrek van WIR-premie	31.680	23.300	30.180
af: aanspraak op WIR-premie en KST	5.510	2.740	3.910
bruto-invest. minus WIR-premie en KST	26.170	20.560	26.270
mut. in veldinventaris, materialen e.d.	2.370	3.690	1.830
netto-invest. en belegging buiten het bedrijf	-2.130	11.580	- 980
mutaties in liquiditeiten	52.360	27.200	29.780
Totale besteding van middelen	94.440	74.100	69.220

positie f 97.270,-, voor die met een "matige" financiële positie f 41.580,-. Het vreemde vermogen nam af voor de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie met f 2.830,-, voor de bedrijven met een "matige" financiële positie was er een toename van f 27.640,-, zodat aan middelen ter beschikking kwam respectievelijk f 94.440,- en f 69.220,-.

Van de beschikbaar gekomen middelen werd door de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie f 15.670,- afgelost op leningen en f 26.170,- geïnvesteerd minus WIR-premie in duurzame produktiemiddelen. Deze bedragen bedroegen voor de bedrijven met een "matige" financiële positie resp. f 12.320,- en f 26.270,-.

In tabel 3.6 zijn de gemiddelde cijfers betreffende de liquiditeit op korte termijn - voor de drie onderscheiden groepen van bedrijven - tot uitdrukking gebracht.

De bedrijven met een zeer "gunstige" financiële positie hadden gemiddeld f 222.630,- meer aan middelen dan vreemd vermogen op korte termijn; voor de bedrijven met een "matige" financiële positie was dit saldo f 67.830,-, dat is resp. 87% en 30% van de kosten.

Uit de spreiding (tabel 3.7) van voornoemd saldo in procenten van de kosten blijkt o.a. dat 65% van de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie en 30% van de bedrijven met een "matige" financiële positie, een positief saldo had dat groter was dan 50% van de jaarkosten.

Tabel 3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1983 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig
Aantal bedrijven	22	16	20
A. Liquiditeiten en voorraden e.d.	232.430	173.530	84.540
B. Vreemd vermogen op korte termijn	9.800	11.560	16.710
Saldo (A - B)	222.630	161.970	67.830
Idem in % van de kosten	87	72	30

Tabel 3.7 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig
Aantal bedrijven	22	16	20
	%	%	%
0 - 10% van de jaarkosten	-	15	14
10 - 30% " " "	18	19	33
30 - 50% " " "	17	12	23
50 - 70% " " "	5	14	14
meer dan 70% van de jaarkosten	60	40	16
Totaal	100	100	100

In tabel 3.8 zijn van de drie onderscheiden groepen van bedrijven de belangrijkste kengetallen opgenomen.

- De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hadden in 1983 een ondernemersoverschot van -3%, die met een "matige" financiële positie van -12% van de kosten. Van de eerstgenoemde groep bedrijven had 27%, van de laatstgenoemde groep 25% een positief resultaat.
- Op de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie nam het eigen vermogen in 1983 toe met 26% van de kosten; op die met een "matige" financiële positie met 9%. Op de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie nam het vreemde vermogen af met 6% van de kosten, op de bedrijven met een "matige" financiële positie was er een toename van 7%.
- De bruto-investeringen bedroegen gemiddeld in 1983 voor de bedrijven met een "zeer gunstige" en een "matige" financiële positie resp. 8% en 11% van de kosten.
- De liquiditeit op korte termijn was per ultimo 1983 voor de bedrijven met een "zeer gunstige" en een "matige" financiële positie resp. 91% en 36% van de kosten.
- Op de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie steeg de solvabiliteit van 89% per 1 januari 1983 tot 92% per 31 december 1983, op de bedrijven met een "matige" financiële positie was de solvabiliteit zowel per 1 januari 1983 als per 31 december 1983 47%.

- De besparingen in 1983 op de bedrijven met een "zeer gunstige" en op bedrijven met een "matige" financiële positie bedroeg resp. f 35.000,- en f 9.400,- per ondernemer.

Tabel 3.8 Diverse kengetallen over 1983

	Financiële positie		
	relatief gunstig	rela- tief gunstig	rela- tief matig
Aantal bedrijven	22	16	20
Aantal bedrijven in %	37	31	32
Aantal sbe	240	191	210
Opp. groenteteelt open grond in are	747	727	833
Oppervlakte landbouw in are	242	171	52
Ondern.overschot in % van de kosten	- 3	- 6	-12
Idem 1)	- 6	-11	-12
Percentage winstgevende bedrijven	27	40	25
Besparing in % van de kosten 1)	18	9	7
Toeneming van het eigen vermogen in % van de kosten 1)	26	11	9
Toeneming van het vreemde vermogen in % van de kosten 1)	- 6	3	7
Bruto-invest. in % van de kosten 1)	8	8	11
Netto-invest. in % van de kosten 1)	- 3	- 2	0
Liq. en vlott. midd. minus schulden op korte termijn in % van de kosten 1)	91	71	36
Boekw. v.d. slijtende duurz.prod.midd. in % van de nieuww. per 1 januari 1983 1)	36	42	37
Idem per 31 december 1983 1)	35	39	33
Eigen verm. in % van het totaalvermogen per 1 januari 1983	89	75	47
Idem per 31 december 1983	92	76	47
Idem 1)	93	77	51
	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Totaalinkomen per ondernemer	96,2	80,1	52,8
Af: premie volksverzekering	9,8	10,9	3,1
premie vrijw. verzekeringen	4,8	5,8	4,3
persoonlijke belastingen	8,3	6,3	1,9
loon gezinsleden	3,0	-	-
overige gezinsbestedingen	35,3	37,9	34,1
Totaal van gezinsbestedingen	61,2	60,9	43,4
Besparing per ondernemer	35,0	19,2	9,4
Besparing in % van het totaalinkomen	36	24	18
Aantal ondernemers gemiddeld per bedrijf	1,35	1,28	1,26

1) Ongewogen gemiddelden.

Bijlagen

Bijlage 1 Grondgebruik over 1983 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Aantal bedrijven in %	100	54	46
Aantal sbe	215	157	283
I. Opengrondstuinbouw:			
	are	are	are
Rodekool	32	50	10
Wittekool	87	143	22
Overige sluitkool	15	10	20
Spruiten	111	102	121
Bloenkool	107	88	129
Poot en/of zaaiuien	26	45	4
Prei	53	31	78
Augurken	11	8	15
Peen	38	48	26
Asperges	36	25	49
Witlofpennen	15	20	9
Aardbeien	38	4	77
Sla	55	16	102
IJsbergsla	2	0	4
Spinazie	55	65	42
Andijvie	8	9	7
Stamslabonen	28	48	5
Overige bonen	66	44	92
Overige groenten	9	17	3
Totaal van produkten	792	773	815
Totaal groente open gr.			
Vroege- en pootaardapp.	678	687	669
Fruit	89	105	71
Bloembollen	3	0	6
Overige tuinbouwgewas.	9	5	15
	2	0	2
Totaal opengrondstuinb.	781	797	763
II. Tuinbouw onder glas			
Staad glas	3	0	7
Platglas	2	1	2
III. Braakland			
	16	7	26
Totaal tuinbouw	802	805	798
IV. Akkerbouw en grasland			
	160	222	86
V. Verhuurd aan derden			
	74	127	12
VI. Erf, blijvende paden, enz			
	57	55	61
Totaal kadastrale opp.	1093	1209	957
waarvan eigendom	601	541	672

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1983 (gemidd. per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Aantal ondernemers per bedrijf	1.30	1.28	1.33
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	42	43	41
Arbeidsbezetting in manjaren:			
arbeid v/d ondernemer	1.63	1.56	1.70
arbeid v/d echtgenotes	.24	.14	.35
arbeid v/d overige gezinsleden	.13	.08	.20
arbeid van vast perso- neel	.10	.01	.20
arbeid van los perso- neel	.87	.39	1.45
Totale arbeidsbezetting	2.97	2.18	3.90
Energieverbruik:			
gas m ³ x 1000	.5	.3	.7
petroleum lt x 1000	.5	.1	.9
ov. olie lt x 1000	.3	.4	.3
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	10	6	15
Idem in joules x 1.000.000.000	43	25	63
Electriciteit (x 1000 KWH)	15.2	18.6	11.2

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1983 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Omzet in %	100	47	53
Geïnvesteed vermogen per begin van het boekjaar	586000	601000	569000
KOSTEN			
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	20360	19290	21630
Afschrijving vaste plant- opstand	7230	1490	13990
Huur en pacht	5670	6250	4990
Rente	21520	19380	24040
Onderhoud	5730	5020	6560
Electriciteit	3580	4340	2700
Gas	230	100	380
Overige energiekosten	730	420	1090
Meststoffen	6970	6920	7020
Zaad-plant-en pootgoed	14590	11240	18520
Bestrijdingsmiddelen	6170	4970	7580
Overige materialen	1310	440	2340
Veekosten	560	660	450
Werk door derden	6860	8580	4850
Afleveringskosten	14900	10430	20150
Autokosten 1)	2630	1990	3380
Arbeid ondernemers	79350	76290	82960
Arbeid echtgenotes	8210	4930	12070
Arbeid ov.gezinsleden	4320	2270	6740
Arbeid personeel	17310	7550	28810
Overige kosten	10500	9780	11340
TOTAAL	238730	202340	281590
minus subsidie loon	30	0	60
minus subsidie stookolie	20	0	50
TOTALE KOSTEN	238680	202340	281480
OPBRENGSTEN			
Groenten	190460	162490	223380
Fruit	670	0	1460
Snijbloemen	550	0	1200
Pot-en perkplanten	580	740	390
Bloembollen	2840	1870	3990
Overige tuinbouwprod.	2010	2430	1510
Mutatie veldinventaris	1200	860	1590
Akkerbouw en veeteelt	10740	16690	3730
Overige opbrengsten	4760	6070	3210
Aanwas vaste plantopstand	8620	1310	17220
Aanwas bloembollenkraam	60	290	-220
TOTALE OPBRENGSTEN	222470	192750	257460
ONDERNEMERSOVERSCHOT	-16210	-9590	-24020
in % van de kosten	-7	-5	-9
in % van het geïn.v. verm.	-3	-2	-4
Arbeidsopbr. per manjaar	31350	37430	27360

1)Excl. afschrijving en rente

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
50 - 40	7	8	6
40 - 30	10	7	13
30 - 20	9	7	11
20 - 10	26	32	20
10 - 0	17	15	20
Totaal verliesgevend	69	69	70
Positief			
0 - 10	12	8	16
10 - 20	12	10	14
20 en meer	7	13	-
Totaal winstgevend	31	31	30
	100	100	100
Ondernemersoverschot in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)	-10	- 8	-11
Standaardfout	2,7	4,0	3,5

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1983
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Aantal ondernemers	81	41	40
Ondernemersoverschot	-12470	-7500	-18100
Handenarbeid v.d. ondernemer	61010	59680	62500
Arbeidsopbrengst v.d. ondern.	48540	52180	44400
Berekende rente +	16540	15160	18110
Ontvangen rente +	120	60	180
Betaalde rente -	7600	7890	7280
Saldo	9060	7330	11010
Rentesubsidie	990	1210	730
Ondernemersinkomen	58580	60730	56150
Handenarbeid echtgenote	6310	3850	9090
Handenarb. overige gezinsl.	3320	1780	5080
Gezinsinkomen uit bedrijf	68210	66360	70320
Inkomen buiten bedrijf	9740	9910	9540
Totaal inkomen	77950	76270	79860
Premie volksverzekering	8100	8490	7670
Premies vrijw. verzekering	4920	4370	5530
Persoonlijke belastingen	5730	5620	5850
Betaald loon gezinsleden	1160	50	2430
Overige gezinsbestedingen	35710	33440	38290
Totaal van gezinsbestedingen	55620	51970	59770
Besparing	22330	24300	20090
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	7360	6200	8690
Huren buiten bedrijf	350	170	550
Rente buiten bedrijf	2600	2790	2390
Vikering volksverzekeringen	3520	3350	3720
Inkomen uit arbeid	1440	1490	1380
Overige baten	400	530	220
Totaal positief	15670	14530	16950
Negatief			
Afschrijving woning(en)	2560	2100	3080
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	920	870	970
Rente prive-leningen	2400	1630	3280
Overige lasten	50	20	80
Totaal negatief	5930	4620	7410
Inkomen buiten bedrijf	9740	9910	9540

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer
(aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle be- drij- ven	<u>Indeling naar sbe per ha</u> minder dan meer dan 22 sbe 22 sbe (extensief) (intensief)	
Aantal bedrijven	58	29	29
Aantal ondernemers	81	41	40
Arbeidsopbrengst v.d. ondernemer	%	%	%
- f 30.000,- en meer	1	-	2
- f 30.000,- -- f 15.000,-	1	-	2
- f 15.000,- - f 0,-	9	8	10
f 0,- - f 15.000,-	2	1	4
f 15.000,- - f 30.000,-	15	21	9
f 30.000,- - f 45.000,-	20	14	27
f 45.000,- - f 60.000,-	18	18	17
f 60.000,- - f 90.000,-	24	27	21
f 90.000,- - f 120.000,-	7	7	7
f 120.000,- en meer	3	4	1
	100	100	100
Ondernemersinkomen v.d. ondernemer			
- f 30.000,- en meer	1	-	2
- f 30.000,- -- f 15.000,-	-	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	2	2	3
f 0,- - f 15.000,-	9	7	12
f 15.000,- - f 30.000,-	6	10	1
f 30.000,- - f 45.000,-	17	16	19
f 45.000,- - f 60.000,-	20	23	17
f 60.000,- - f 90.000,-	28	19	37
f 90.000,- - f 120.000,-	9	9	8
f 120.000,- en meer	8	14	1
	100	100	100
Totaalinkomen v.d. ondernemer			
- f 30.000,- en meer	-	-	-
- f 30.000,- -- f 15.000,-	-	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	-	-	-
f 0,- - f 15.000,-	1	-	2
f 15.000,- - f 30.000,-	8	11	5
f 30.000,- - f 45.000,-	11	9	14
f 45.000,- - f 60.000,-	17	20	12
f 60.000,- - f 90.000,-	22	24	21
f 90.000,- - f 120.000,-	27	22	31
f 120.000,- en meer	14	14	15
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparings-
klasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Aantal ondernemers	81	41	40
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 30.000,- en meer	3	2	5
f 30.000,- - f 15.000,-	3	3	2
f 15.000,- - f 0,-	19	17	21
Totaal negatief	25	22	28
Positief			
f 0,- - f 15.000,-	11	15	6
f 15.000,- - f 30.000,-	29	33	25
f 30.000,- - f 45.000,-	19	7	34
f 45.000,- en meer	16	23	7
Totaal positief	75	78	72
	100	100	100

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	20360	19290	21630
Afschrijving vaste plantopst	7180	1470	13910
Afschrijving bloembollen	60	20	80
Totaal van afschrijvingen	27600	20780	35620
Besparingen	29040	31070	26670
Totaal van afschrijvingen en besparingen	56640	51850	62290
Erfenissen en schenkingen	7960	2420	14480
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	2650	3460	1690
Koerswinsten of -verliezen op effecten	400	490	280
Uitkering van levensverzek.	180	330	0
Vergoeding inkomensderving	10	0	20
Vermogenssubsidies:			
- meer ontvangen dan bere- kende WIR-premie	-890	-140	-1770
- investeringssubsidie	50	100	0
- woningssubsidie	130	170	100
Totaal van vermogenssubs.	-710	130	-1670
Totaal van eigen middelen	67130	58680	77090
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	11780	12350	11100
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	-410	2160	-3430
Totaal op lange termijn	11370	14510	7670
Mutaties in vr.vermogen op korte termijn	1630	2250	880
Totaal van vreemde middelen	13000	16760	8550
Totaal beschikbare middelen	80130	75440	85640

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Aflossingen op leningen o/g	13180	10480	16350
Bruto investeringen in:			
- grond (in exploitatie)	210	-3120	4120
- bedrijfsgebouwen	1960	1850	2080
- glasopstanden	1020	-10	2240
- verwarmingsinstallaties	320	110	560
- overige installaties	2060	670	3710
- machines en werktuigen	11280	7490	15740
- plantopstanden	9480	1450	18950
- bloembollen	550	900	130
- vee	-160	-580	320
- betaling op lopende invest	370	520	190
- overige inventaris	1420	1260	1640
Bruto investering voor af- trek van WIR-premie	28510	10540	49680
Af: aanspraak op WIR basis- premie en KST	4060	2090	6380
Bruto-investeringen minus WIR-premie	24450	8450	43300
Veldinventaris	1200	860	1590
Materialen	1400	1510	1280
Vooruitbetaalde kosten	10	-290	370
Totaal ov.prod.middelen	2610	2080	3240
Woningen	1100	7520	-6460
Deelname veiling e.d.	130	-190	510
Leningen u/g	-70	-150	30
Overige beleggingen	1340	1560	1070
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedrijf	2500	8740	-4850
Voorraad produkt	21740	31830	9870
Vorderingen	3010	2280	3860
Effecten	2210	4270	-210
Spaarrekeningen	6470	2300	11380
Kas,bank en postgiro	3960	5010	2700
Totaal van mutaties en liquiditeiten	37390	45690	27600
Totaal bestedingen van middelen	80130	75440	85640

N.B. Onder bruto-investeringen moet worden verstaan: aankopen minus verkopen tegen boekwaarde.

Bijlage 10 Balans per 31 december 1983 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Boekw.slijtende duurz.prod. midd.in % van de nieuwwaarde per begin v.h.boekjaar	42	42	41
Idem per einde boekjaar	39	38	39
Duurz.prod,middelen:			
Grond(in exploitatie)	210520	180870	245430
Bedrijfsgebouwen	61420	68930	52580
Glasopstanden	4050	300	8460
Verwarmingsinstallaties	1750	1460	2100
Overige installaties	16570	12240	21660
Machines en werktuigen	41230	35290	48240
Plantopstanden	13850	3090	26520
Boomkwekerij	3020	2290	3870
Vee	820	0	1790
Bet.op lop.investeringen	370	520	190
Overige inventaris	18190	20080	15960
Totaal	371790	325070	426800
Ov.produktiemiddelen			
Veldinventaris	5020	2370	8130
Voorraad materialen	5400	4480	6470
Vooruitbetaalde kosten	800	710	930
Totaal	11220	7560	15530
Liquiditeiten:			
Voorraad produkt	54370	69650	36370
Vorderingen	17220	17160	17290
Effecten	4230	7320	590
Spaarrekeningen e.d.	65290	61750	69460
Kas,lop.rek.banken/giro	14960	12210	18220
Totaal	156070	168090	141930
Overige bezittingen			
Woningen	167590	140870	199050
Deelname veiling e.d.	4040	3830	4290
Leningen u/g	1310	2310	120
Diversen	7600	6970	8340
Totaal	180540	153980	211800
Totaal activa	719620	654700	796060
Passiva			
Vreemd vermogen	173530	168530	179410
Eigen vermogen	546090	486170	616650
Totaal passiva	719620	654700	796060
Eigen verm.in % v/h totaal vermogen	76	74	77

Bijlage 11 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1983 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Vr.vermogen op lange term.			
Leningen van Rabobanken	100230	90730	111430
Leningen van ov.banken	6610	2460	11490
Leningen van familieleden	22920	26630	18540
Leningen van ov.partic.	1690	2980	170
Kredieten Rabobanken	13850	14780	12760
Kredieten ov.banken	960	0	2090
Overig	14730	19140	9530
Totaal	160990	156720	166010
Vr.verm. op korte term.			
Te betalen omzet-en loonbel.	1250	770	1820
Te betalen kosten	7950	7350	8650
Te betalen investeringen	1930	2830	860
Overig	1410	860	2070
Totaal	12540	11810	13400
Totaal vreemd vermogen	173530	168530	179410
vr.verm.in % v/h totaalverm.	24	26	23
Vermogensvergelijking			
Eigen verm. per 31-12-1982	497510	428110	579240
Corr.o/d balans 31-12-1982	-2280	50	-5030
Toe - en uittreding v.firm.	-7540	-4300	-11350
Herw. a.g.v.prijswijziging	18860	24410	12320
Eigen verm. per 1-1-1983	506550	448270	575180
Mut. eigen verm. in 1983	39540	37900	41470
Eigen vermogen per 31 december 1983	546090	486170	616650

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1983 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in %)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Solvabiliteit	%	%	%
Negatief	-	-	-
0 - 10	-	-	-
10 - 20	2	-	5
20 - 30	3	-	6
30 - 40	2	4	-
40 - 50	7	9	3
50 - 60	8	7	10
60 - 70	13	13	15
70 - 80	21	34	6
80 - 90	12	11	12
90 - 100	32	22	43
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totale vermogen (ongewogen)	75	74	75
Standaardfout	2,9	3,3	4,7

Bijlage 13 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1983 (gemidd. per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Kas, lop.rekeningen banken en postgiro	14970	12210	18220
Spaarrekeningen e.d.	65290	61750	69460
Effecten	4230	7320	590
Voorraad product en vorderingen	71590	86810	53660
Vorr.materialen e.d.	6200	5180	7400
Veldinventaris	5010	2370	8130
A. Totaal	167290	175640	157460
Te betalen omzet- en loonbelasting	1250	770	1820
Te betalen kosten	7950	7350	8650
Te betalen investeringen	1930	2830	860
Overig kort krediet	1410	860	2070
B. Totaal vr.verm. op korte term.	12540	11810	13400
Saldo (A minus B)	154750	163830	144060
id.in % v/d kosten	65	81	51

Bijlage 14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus
vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in %)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	58	29	29
Liquiditeitsklasse	%	%	%
0 - 10% van de jaarkosten	9	1	18
10 - 30% van de jaarkosten	23	25	21
30 - 50% van de jaarkosten	17	8	28
50 - 70% van de jaarkosten	11	17	4
meer dan 70% van de jaarkosten	40	49	29
Totaal	100	100	100

Bijlage 15. Bedrijfsresultaten (gem. per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gem. per ondernemer) in de jaren 1980 tot en met 1983

	1980	1981	1982	1983
Aantal bedrijven	60	59	63	58
Aantal ondernemers	84	81	90	81
Oppervlakte staand glas (are)	4	2	3	3
Oppervlakte opengrondstuinbouw (are)	746	781	788	797
Arbeidsbezetting in manjaren	2,80	2,73	2,78	2,97
Kosten	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Arbeidskosten	90,4	94,8	100,6	109,2
Rentekosten	20,6	22,8	21,2	21,5
Afschrijvingen	23,0	22,5	24,1	27,6
Energiekosten	3,6	3,5	4,0	4,5
Overige kosten	60,4	60,9	67,9	75,9
Totale kosten	198,0	204,5	217,8	238,7
Opbrengsten				
Tuinbouwprodukten	154,0	151,3	144,2	197,1
Overige opbrengsten	17,7	16,1	18,7	25,4
Totale opbrengsten	171,7	167,4	162,9	222,5
Ondernemersoverschot	-26,3	-37,1	-54,9	-16,2
Id. in % van de kosten	- 13	- 18	- 25	- 7
Perc. winstgevende bedrijven	22	15	3	31
Inkomen en besparing (per ondernemer)				
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	30,2	26,5	15,1	48,5
Ondernemersinkomen	37,6	36,9	24,2	58,6
Gezinsinkomen uit bedrijf	46,8	45,6	33,2	68,2
Totaalinkomen	57,9	56,4	45,9	77,9
Premie volksverzekeringen	4,3	3,6	6,5	8,1
Premie vrijwillige verzekeringen	4,2	4,3	4,5	4,9
Persoonlijke belastingen	1,7	3,3	6,3	5,7
Betaalde arbeidskosten gezinsleden	0,5	0,4	0,6	1,2
Overige gezinsbesteding	34,3	37,0	39,5	35,7
Totaal van gezinsbesteding	45,0	48,6	57,4	55,6
Besparing	12,9	7,8	-11,5	22,3
Id. in % van het totaalinkomen	22	14	- 25	29
Perc. ondernemers met (positieve) besparing	64	62	37	75

Bijlage 16. Herkomst en besteding van de middelen en de balansen per 31 dec. over de jaren 1980 t/m 1983 (gemiddeld per bedrijf)

	1980	1981	1982	1983
Aantal bedrijven	60	59	63	58
Herkomst	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Afschrijvingen	23,0	22,5	24,1	27,6
Besparingen	16,8	9,9	-14,7	29,0
Totaal van afschr. en besparingen	39,8	32,4	9,4	56,6
Overige mutaties in het eigen vermogen	6,8	5,0	4,0	10,5
Totaal van eigen middelen	46,6	37,4	13,4	67,1
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	P.M.	P.M.	P.M.	11,8
Overige mutaties in het vreemde verm.	P.M.	P.M.	P.M.	1,2
Totaal van beschikbare middelen	P.M.	P.M.	P.M.	80,1
Besteding				
Aflossingen op leningen o/g	P.M.	P.M.	P.M.	13,2
Bruto-invest. voor aftrek van WIR-premie	25,7	32,8	28,5	28,6
af: aanspraak op WIR-basispremie en KST	3,8	5,3	4,2	4,2
Bruto-invest. minus WIR-premie	21,9	27,5	24,3	24,4
Mutaties in veldinventaris, materialen e.d.	1,2	0,7	- 0,8	2,6
Netto-invest. en belegg. buiten het bedrijf	2,7	4,1	0,8	2,5
Mutaties in liquiditeiten	25,8	6,9	-14,3	37,4
Totale besteding van middelen	P.M	P.M	P.M	80,1
Balansen per 31 december	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Activa				
Duurz. produktiemiddelen	340,3	342,8	334,0	371,8
Liquiditeiten en voorraad materialen e.d.	117,7	129,8	122,0	167,3
Overige bezittingen	184,6	174,8	178,8	180,5
Totaal activa	642,6	647,4	634,8	719,6
Passiva				
Vreemd vermogen op korte termijn	11,2	11,8	11,0	12,5
Vreemd vermogen op lange termijn	153,9	157,6	156,0	161,0
Totaal vreemd vermogen	165,1	169,4	167,0	173,5
Eigen vermogen	477,5	478,0	467,8	546,1
Totaal passiva	642,6	647,4	634,8	719,6
Eigen verm. in % v/h totaalvermogen	74	74	74	76
Liquiditeit op korte termijn:				
Liq., voorraad materialen e.d.	117,6	129,8	122,0	167,3
Vreemd vermogen op korte termijn	11,2	11,8	11,0	12,5
Saldo	106,4	118,0	111,0	154,8
Idem in % van de kosten	54	58	51	65

In de reeks "Periodieke Rapportage" zijn op dit gebied verschenen:

- No. 23-82   Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o., Midden-Betuwe, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg over 1982/83.
- No. 19-82   Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1982.
- No. 20-83   Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1983.
- No. 21-82   Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1982.
- No. 18-83   Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1983.
- No. 17-83   Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1983.
- No. 16-83   Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1983.
- No. 15-83   Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1983.
- No. 22-83   Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1983 (oogst 1983/84).